

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos> E-mail: cbos@pol.pl

BS/21/21/98

REAKCJE SPOŁECZNE NA DONIESIENIA O CHOROBI „SZALONYCH KRÓW”

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LUTY '98

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Wiosną 1985 roku na farmie w południowej Anglii odkryto zagadkowe schorzenie, które dzisiaj jest określane jako choroba „szalonych krów”. Przez długi czas lekarze uważali, że ludzie nie mogą się zarazić tą chorobą. Na początku 1997 roku w Wielkiej Brytanii zanotowano kilka przypadków zachorowań na gąbczaste zwyrodnienie mózgu (BSE), czyli na chorobę Creutzfelda-Jakoba wśród ludzi. Lekarze nie wykluczyli, że ma ona związek ze zwierzęcą chorobą „szalonych krów”, a przyczyną infekcji może być spożywanie zakażonego mięsa wołowego. We wrześniu ’97 oficjalnie potwierdzono, że choroba „szalonych krów” może przenosić się na ludzi.

W Polsce nie odnotowano przypadków choroby „szalonych krów” wśród zwierząt. Eksperci jednak ostrzegają, że mimo zakazów na rynek krajów europejskich trafiło tysiące ton zakażonej wołowiny wyeksportowanej z Wielkiej Brytanii.

Czy Polacy obawiają się choroby „szalonych krów” i jak zareagowali na informację o źródłach zakażenia śmiertelną dla ludzi chorobą? Odpowiedź na to pytanie przynoszą wyniki styczniowego sondażu CBOS¹.

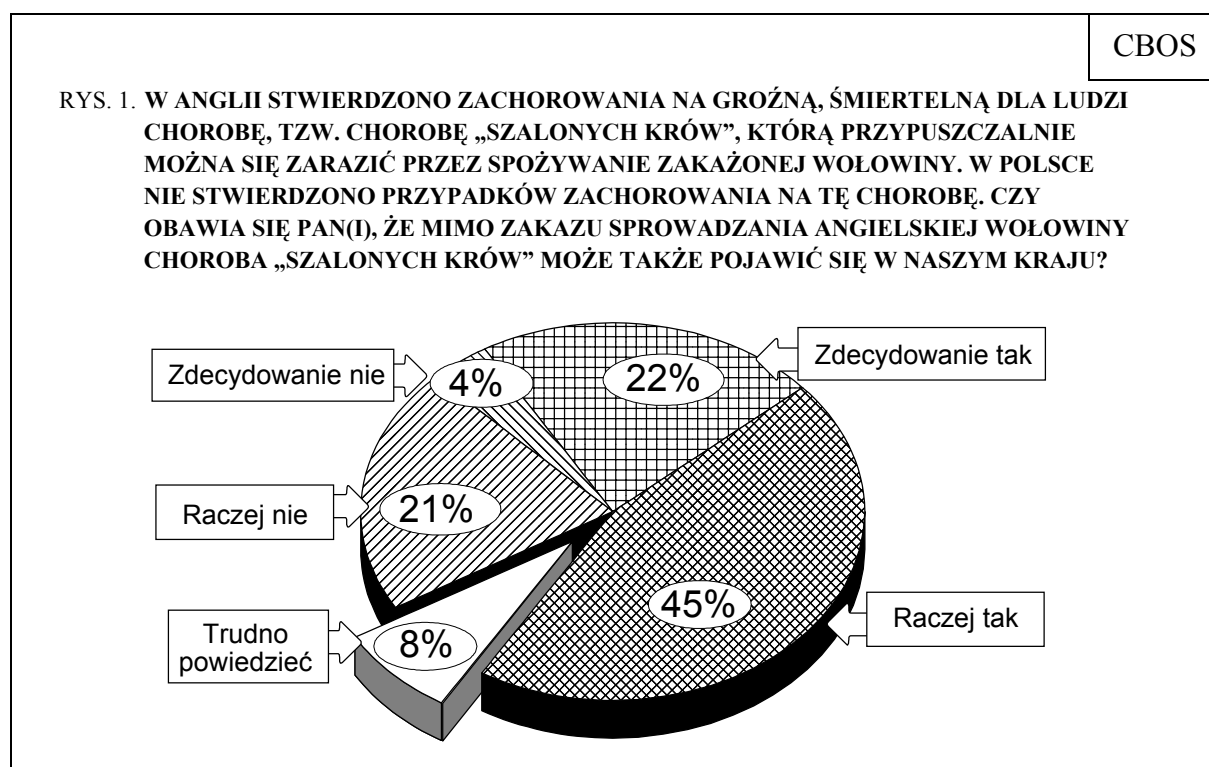
Ogólnie można stwierdzić, że jakkolwiek Polacy w większości (67%) nie są wolni od obaw przed rozprzestrzenianiem się tej groźnej choroby, to poczucie stopnia zagrożenia jest „umiarkowane”. Największa część ankietowanych (45%) dopuszcza możliwość wystąpienia choroby Creutzfelda-Jakoba także w Polsce (odpowiedzi „raczej tak”), a częściej niż co piąty (22%) respondent jest przekonany, że może się ona u nas pojawić (odpowiedzi „zdecydowanie tak”). Przypomnijmy, że niedawno prasa informowała o zarejestrowaniu

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (92) przeprowadzono w dniach 16-20 stycznia ’98 na 1153-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

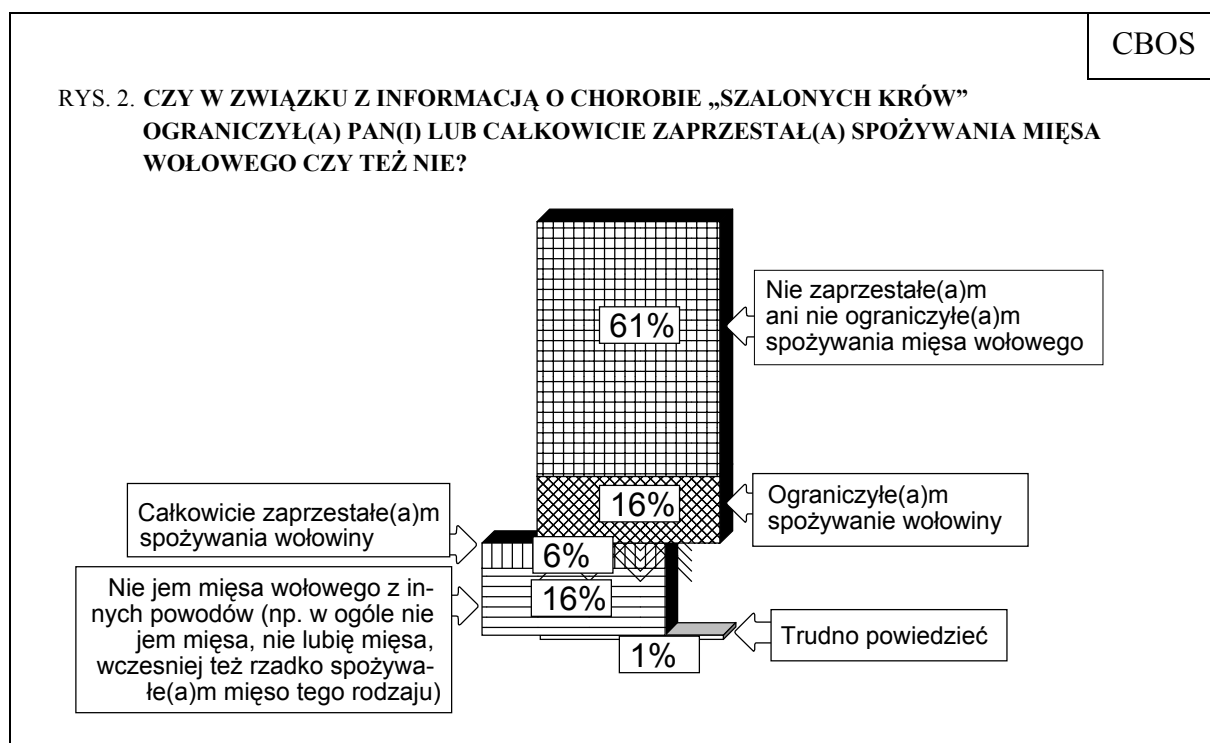
dwóch przypadków (od listopada '96) choroby Creutzfelda-Jakoba w Polsce. Wprawdzie lekarze stwierdzili, iż nie był to wariant choroby szerzącej się drogą pokarmową (zarażenie się w wyniku spożycia zakażonej wołowiny), jednak można przypuszczać, że te właśnie informacje są źródłem niepokoju badanych.

Co czwarty respondent (25%) nie obawia się wystąpienia tej choroby w Polsce, chociaż tylko 4% z nich zdecydowanie wyklucza taką możliwość.

Obawy przed pojawieniem się w Polsce choroby „szalonych krów” są słabo zróżnicowane społecznie. Nieco częściej niż inni wyrażają je prywatni przedsiębiorcy i mieszkańcy miast liczących od 21 do 100 tysięcy ludności. Brak obaw najczęściej deklarują najmłodszy ankietowani (36%), zwłaszcza uczniowie i studenci (41%), oraz przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (35%). Natomiast rolnicy (20%) oraz - w mniejszym stopniu - osoby najstarsze i niewykształcone częściej niż pozostali nie mają wyrobionego zdania w tej sprawie.

Mimo dość powszechnie deklarowanych obaw (łącznie 67%) przed możliwością wystąpienia w Polsce choroby „szalonych krów” największa część ankietowanych (61%) nie zaprzestała ani nie ograniczyła spożywania wołowiny. Jednak 6% badanych w obawie przed zjedzeniem zakażonego mięsa całkowicie zrezygnowało z wołowiny w swoim jadłospisie, a dalsze 16% ograniczyło jej spożywanie. Ogółem więc ponad jedna piąta Polaków (22%) zareagowała na informacje związane z chorobą „szalonych krów”.

Mimo iż większość ankietowanych obawia się pojawienia choroby w naszym kraju, to jednocześnie 61% nie zaprzestało ani nie ograniczyło spożywania wołowiny. Niemniej jednak odnotowujemy związek² między deklarowaniem obaw przed chorobą a reakcją na spożywanie wołowiny.

² V Cramera=0,23865

Tabela 1

w procentach

Czy w związku z informacją o chorobie „szalonych krów” ograniczył(a) Pan(i) lub całkowicie zaprzestał(a) spożywania mięsa wołowego czy też nie?	Czy obawia się Pan(i), że mimo zakazu sprowadzania angielskiej wołowiny choroba „szalonych krów” może także pojawić się w naszym kraju?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
Nie zaprzestał(a)m ani nie ograniczyłem(a)m spożywania mięsa wołowego	52	82	81
Ograniczyłem(a)m spożywanie wołowiny	22	5	4
Całkowicie zaprzestałem(a)m spożywania wołowiny	8	-	1
Nie jem mięsa wołowego z innych powodów	18	13	11
Trudno powiedzieć	-	-	3

Osoby, które obawiają się, że choroba ta może pojawić się w Polsce, częściej niż osoby wolne od tych obaw deklarują, że ograniczyły jedzenie wołowiny lub całkowicie z niej zrezygnowały. Najczęściej jednak informacje o zagrożeniu, jakie stwarza choroba „szalonych krów”, nie miały wpływu na zmianę naszych zwyczajów żywieniowych.

Tabela 1. W Anglii stwierdzono zachorowania na groźną, śmiertelną dla ludzi chorobę, tzw. chorobę "szalonych krów", którą przypuszczalnie można się zarazić przez spożywanie zakażonej wołowiny. W Polsce nie stwierdzono przypadków zachorowania na tę chorobę. Czy obawia się Pan(i), że mimo zakazu sprowadzania angielskiej wołowiny choroba "szalonych krów" może także pojawić się w naszym kraju?

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	22	46	21	4	8	1152
Płeć						
Mężczyźni	21	46	21	5	8	546
Kobiety	22	45	22	3	8	606
Wiek						
do 24 lat	14	40	29	7	10	160
25-34	15	50	25	4	7	205
35-44	25	46	20	3	6	247
45-54	25	51	17	3	4	215
55-64	27	43	18	4	8	141
65 lat i więcej	23	42	19	3	14	184
Miejsce zamieszkania						
Wieś	19	45	21	3	12	427
Miasto do 20 tys.	28	39	23	5	5	140
od 21 do 100 tys.	23	54	18	3	3	229
101-500 tys.	20	47	24	3	6	207
501 tys. i więcej mieszk.	24	39	21	6	10	149
Region						
Północny	18	52	20	4	7	136
Zachodni	20	53	18	4	6	122
Środkowozachodni	21	45	21	3	10	175
Środkowy	21	44	17	7	11	210
Wschodni	19	40	31	5	5	125
Południowo-wschodni	22	48	18	1	11	185
Południowo-zachodni	29	40	24	3	4	199
Wykształcenie						
Podstawowe	21	44	18	4	13	372
Zasadnicze zawodowe	20	48	23	3	5	321
Średnie	23	45	22	4	7	367
Wyższe	21	46	23	6	4	92
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	14	46	28	7	5	70
Prac. umysł. niż. szczebla	27	42	26	1	5	98
Pracownicy fiz. - umysł.	16	49	20	1	14	76
Robotnicy wykwalifikowani	21	49	20	4	6	138
Robotnicy niewykwalifik.	19	52	23	4	2	52
Rolnicy	17	45	19	0	20	59
Prywatni przedsiębiorcy	29	47	17	1	6	65
Bierni zawodowo						
Renciści	21	50	14	3	11	138
Emeryci	26	39	22	5	8	216
Uczniowie i studenci	17	30	29	12	12	64
Bezrobotni	21	48	22	4	5	107
Gospodynie domowe i inni	21	55	18	4	2	68
Pracujący poza rolnictwem						
Sfera budżetowa	23	48	22	3	3	114
Sektor państwowy	22	44	22	5	7	107
Sektor prywatny	21	47	22	2	8	287
Spółdzielczość	26	67	7	0	0	26
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 200 zł	19	48	20	3	10	194
201 - 325	21	43	22	4	11	235
326 - 449	23	49	19	4	5	213
450 - 599	26	44	21	5	4	164
Powyżej 599 zł	22	45	23	4	7	184
Ocena własnych war. mater.						
Złe	24	50	15	3	8	304
Średnie	21	45	22	3	8	565
Dobre	19	42	25	6	8	282
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	24	39	27	1	8	51
Raz w tygodniu	23	47	20	3	7	571
Kilka razy w miesiącu	22	42	28	2	6	152
Kilka razy w roku	19	47	20	4	10	266
W ogóle nie uczestniczy	17	45	21	10	8	109
Poglądy polityczne						
Lewica	24	42	24	4	6	279
Centrum	18	51	24	2	5	343
Prawica	22	45	20	6	7	321
Trudno powiedzieć	23	42	15	3	17	206

Tabela 2. Czy w związku z informacją o chorobie "szalonych krów" ograniczył(a) Pan(i) lub całkowicie zaprzestał(a) spożywania mięsa wołowego czy też nie? 1 - Całkowicie zaprzestał(a)m spożywania wołowiny; 2 - Ograniczył(a)m spożywanie wołowiny; 3 - Nie jem mięsa wołowego z innych powodów (np. w ogóle nie jem mięsa, nie lubię mięsa, wcześniej też rzadko spożywałem(a)m mięso tego rodzaju); 4 - Nie zaprzestałem(a)m ani nie ograniczyłem(a)m spożywania mięsa wołowego

	(%)				Trudno powiedzieć	Liczba osób
	1	2	3	4		
Ogółem	6	16	16	61	1	1152
Płeć						
Mężczyźni	5	11	15	69	1	546
Kobiety	6	21	18	54	0	606
Wiek						
do 24 lat	3	7	19	72	0	160
25-34	4	13	14	67	1	205
35-44	5	21	15	58	0	247
45-54	6	16	12	65	0	215
55-64	8	19	17	56	1	141
65 lat i więcej	9	20	22	48	2	184
Miejsce zamieszkania						
Wies	6	9	23	62	1	427
Miasto do 20 tys.	6	23	15	56	0	140
od 21 do 100 tys.	7	16	15	64	1	229
101-500 tys.	4	27	15	54	0	207
501 tys. i więcej mieszk.	5	18	7	70	0	149
Region						
Północny	8	23	18	50	1	136
Zachodni	5	19	19	55	2	122
Środkowo-zachodni	8	20	20	52	0	175
Środkowy	7	12	12	69	0	210
Wschodni	2	12	25	60	1	125
Południowo-wschodni	3	11	14	71	1	185
Południowo-zachodni	6	19	12	64	0	199
Wykształcenie						
Podstawowe	7	15	21	55	1	372
Zasadnicze zawodowe	5	14	15	65	1	321
Średnie	4	18	14	63	0	367
Wyższe	5	23	10	62	0	92
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	7	16	5	72	0	70
Prac. umysł. niż. szczebla	3	22	14	61	0	98
Pracownicy fiz.-umysł.	3	14	12	71	0	76
Robotnicy wykwalifikowani	4	8	16	72	1	138
Robotnicy niewykwalifik.	11	12	22	53	1	52
Rolnicy	6	5	19	66	4	59
Prywatni przedsiębiorcy	9	30	14	47	0	65
Bierni zawodowo						
Renciści	7	16	23	52	1	138
Emeryci	8	23	16	52	1	216
Uczniowie i studenci	0	3	17	80	0	64
Bezrobotni	5	17	13	66	0	107
Gospodynie domowe i inni	5	17	25	53	0	68
Pracujący poza rolnictwem						
Sfera budżetowa	4	24	8	64	1	114
Sektor państwowy	4	17	13	67	0	107
Sektor prywatny	6	13	18	62	1	287
Spółdzielczość	7	13	5	75	0	26
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 200 zł	7	13	24	55	0	194
201 - 325	7	16	17	61	0	235
326 - 449	5	19	15	59	1	213
450 - 599	6	16	15	62	0	164
Powyżej 599 zł	4	19	10	67	1	184
Ocena własnych war. mater.						
Złe	8	17	22	53	0	304
Średnie	4	16	15	63	1	565
Dobre	6	16	12	65	0	282
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	10	8	13	68	1	51
Raz w tygodniu	7	19	18	56	1	571
Kilka razy w miesiącu	2	14	18	65	1	152
Kilka razy w roku	5	16	13	66	0	266
W ogóle nie uczestniczy	5	11	16	67	1	109
Poglądy polityczne						
Lewica	5	15	15	64	0	279
Centrum	6	17	16	60	1	343
Prawica	6	19	14	61	0	321
Trudno powiedzieć	6	14	20	59	1	206